

İnternet Kullanımının Türkçeye Etkileri: Nitel Bir Araştırma

Havva YAMAN

yaman@sakarya.edu.tr

Yavuz ERDOĞAN

yavuzerdogan@gmail.com

Öz

Bu araştırmanın amacı, internet kullanımının Türkçeye etkilerini belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni; veri toplama tekniklerinden de dokümanlar kullanılmıştır. İnternet ortamında MSN ve forum kayıtlarından elde edilen bulgular içerik analiziyle değerlendirilmiştir. Bulgular, ‘ses özellikleri’, ‘kelime’, ‘söz dizimi’ ve ‘imlâ’ olmak üzere dört ana düzlemde ele alınmıştır. Araştırma sonucunda, internet ortamında yazı dilinin rast gele ve özensiz olarak kullanıldığı, kelimelerin yazımında kısaltmalara ve konuşma dili unsurlarına yer verildiği belirlenmiştir. İngilizce kuralların ve İngilizce kelimelerin Türkçenin yapısını bozduğu ve dilde yozlaşmaya neden olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İnternet, Türkçe, dil, dil yozlaşması.

The Influence of Internet on the Turkish Language: A Qualitative Study

Abstract

This study aims to investigate the effects of internet on the Turkish language. Case study which is a qualitative research design was used for the study. With this aim in mind, forum and MSN records were evaluated with content analysis. Findings were examined based on four factors; “sound characteristic”, “words”, “syntax” and “orthography”. At the end of the study it was observed that new expressions, patterns, symbols and using practices are entering in Turkish language via internet. It also affected the content and symbols of written language. The borrowed rules and words from English spoil the structure of the Turkish language and causes degeneration.

Keywords: Internet, Turkish, languages, language degeneration.

Giriş

Dünyadaki teknolojik gelişmeler her alanda olduğu gibi iletişim teknolojilerini de etkilemiştir. Hızla gelişen teknolojik araçlar insanlar arası iletişimi ve etkileşimi farklı bir boyuta taşımıştır. Bu değişim ülkelerin sosyal, ekonomik, kültürel ve değer yargılarını bile etkiler hâle gelmiştir (Aksüt, Batur ve Avşar, 2006:2). İletişim alanında yaşanan bu gelişmenin başat aktörü internet teknolojileridir. İnternet, kısa bir geçmişe sahip olmasına karşın dünya üzerinde yaygın bir kullanım alanına erişmiş bir kitle iletişim aracıdır. Ticaret, haberleşme, eğlence sektörü, eğitim ve hatta yönetim uygulamalarında bile interneti kullanmak mümkün olmaktadır (Çakır ve Topçu, 2005:71).

İnternet tüm dünya üzerine yayılmış bilgisayar ağlarının birleşiminden oluşan devasa bir yapıdır (Kennedy, 2000). Bu ağda bilgisayar ortamına aktarılan her türlü veri, hemen herkes tarafından kullanılabilen ve kullanıcılar sınırsız bir olanağa kavuşmaktadırlar. İnternet sonsuz şekilde büyümeye açık, geniş alanlı bir şebeke sistemi olup, haberleşme potansiyeli sağlayan bilgi ve iletişim teknolojisi hatları için kullanılan bir şemsiye terimdir. İnternetin sınırı yoktur ve etkisi ulusal sınırları aşmaktadır (Acun, 2000:6; Tanılır, 2003:3). İnternet bugün bilgiye en çabuk, en kolay ve en ucuz yoldan ulaşma aracı hâline gelmiştir. Özellikle iletişim, bilgiye erişim ve yayımında sağladığı avantajlar dolayısıyla bütün dünyada olağanüstü bir hızla yaygınlaşmaktadır (Ergin, 2005:39). Böylelikle toplumlar arası bilgi akışı hızlanmaktadır.

İnternetteki evrensel iletişimde yazı, ses ve görüntü aynı ortamda kullanılmakta; bu durum iletişimi diğer geleneksel medya türlerine göre daha etkin kılmaktadır. Böylece internet; gazete, radyo ve televizyonun üstünlüklerini aynı ortamda bir araya getirerek güçlü bir enformasyon sunumu gerçekleştirmektedir. İnternet kullanıcıları, sanal iletişim sayesinde oluşan ortamlarda farklı kültürlerde yaşayanlarla yakınlaşmakta ve kültürel etkileşim içine girmektedirler (Çakır ve Topçu, 2005:76). Şüphesiz bu etkileşimden en fazla etkilenen unsurlardan birisi de dilin yapısıdır. Bugüne kadar gerçekleştirilen birçok araştırmada internetin dil üzerine etkileri incelenmiştir (Aksüt ve arkadaşları, 2006; Çakır ve Topçu, 2005; Merchant, 2001; O'Brien ve arkadaşları, 2001).

Humbolt “dil ile kültür sürekli olarak birbirlerini etkiler, birbirlerinden ayrılmazlar” demiştir. Buna paralel görüşleri dile getiren Güvenç (1999), “toplumda madde ve kavram olarak var olan her şey dilde de vardır. Kültürel ve tarihî miras, ancak dil aracılığıyla yeni kuşaklara aktarılır. Dil, kültürel muhtevanın bir ansiklopedisi,

hazinesi ya da sözlüğü gibidir” demektedir. Dillerin anlam içerikleriyle, parçası oldukları kültürlerin içerikleri arasında tam bir örtüşme ya da özdeşlik vardır. Bir bakıma diyebiliriz ki dil, kültür içeriğinin aynası, onun simgelerle yansıtılması, dile getirilmesidir (Tosun, 2005:138). Bu noktadan hareketle, dilde yaşanan yozlaşmanın kültürel yabancılaşmayı da beraberinde getireceği öngörülebilir. Çünkü dil, toplumsal kültürün en önemli parçası olduğu için ilk yabancılaşmanın bu noktadan başlayacağı değerlendirilmektedir.

İnternet teknolojilerinin çok hızlı bir biçimde gelişmesi ve bu gelişimin genellikle yabancı ülkeler tarafından gerçekleştirilmesi sonucunda kültür ve diller üzerinde ciddi daralmalar ve hatta yok olmalar meydana gelmiştir. UNESCO’nun günümüzde yeryüzünde konuşulan diller konusunda yaptırdığı araştırmaların sonuçlarına göre, konuşulan ortalama 6.000 dilin yarısından fazlası ölümlü yüz yüzedir. Her 14 günde bir, bir dil yeryüzünden silinmektedir (Tosun, 2005:145). İnternetin sahip olduğu özelliklerden ortaya çıkan yeni iletişim sembolleri, kullanım kalıpları, jargonlar ve iletişim kodları dillerin yapısını ve işleyişini derinden etkilemektedir (Çakır ve Topçu, 2005:95). Bu etkilenme süreci sadece Türkçeye özgü değildir. Bütün diller, internet ile ortaya çıkan yeni dilsel kullanım biçimlerinin etkisi altındadır (Tattersal, 2003:3).

Türkçe harflerin kullanımında başlayan özensizlik, Türkçesi olan terimlerin bile İngilizce’lerini kullanma özentisine dönüşmektedir (Öner, 2006:257). Bazı dillerdeki karakterlerin elektronik posta adreslerinde kullanılmaması, İngilizce karşısında bu dillerin durumunu olumsuz yönde etkilemektedir. Örneğin Türkçede “ç,ş,ğ,ü” harfleri ile Fransızcadaki “é,à ê” harfleri gibi (Tarcan, 2006:6). Bu durum, birçok dilin internet aracılığı ile İngilizcenin baskısı altında olduğunu ortaya koymaktadır (Tattersal, 2003:.3).

Yabancı kökenli terimlerin yaygınlaşması yüzünden söz varlığımızın görüntüsü; buna bağlı olarak da Türk yazı geleneği bozulmaktadır (Akalm, 2003:776). Sayılı’ya (1978) göre dil zenginliği; belki her şeyden önce, sözcük dağarcığının zenginliğini dile getirir. Zengin ve gelişmiş bir dilde, ifade incelik ve çeşitlilikleri dil zenginliğini belirleyen ve simgeleyen özelliklerdir. Türkçeye sokulmak istenen her türlü sözcük ve yabancı kurallı kullanım bir virüs gibi, Türkçenin bünyesini, güzelliğini, doğallığını ve özbenliğini bozmaktadır (Tosun, 2005:146). Yabancı kelimeleri, Türkçe karşılığı dilimizde olduğu hâlde almak ve kullanmak Türkçenin söz varlığını tehdit etmektedir (Ünalın, 2006:18)

Gün geçtikçe kullanım alanı genişleyen internet aracılığıyla hayatımıza yeni ifadeler, anlatım kalıpları, semboller ve kullanım pratikleri girmektedir (Çakır ve Topçu, 2005:72). Sosyal, ekonomik, teknolojik ve kültürel alanda yaşanan gelişmelerin internet aracılığı ile hızla yayılması, dilimize yabancı dillerden yoğun bir sözcük ve terim akışına neden olmaktadır (Taşkın ve Üsküplü, 2004:2). Bu akış, Türkçeyi söz varlığının yanı sıra ses bilgisi, şekil bilgisi ve söz dizimi özellikleri açısından da olumsuz yönde etkilemektedir (Akalin, 2000:3). Bu durum dilin yapısal olarak yozlaşmasına neden olmaktadır.

Dil ve internetin kaçınılmaz etkileşimleri nedeniyle hem dille ilgilenen dilbilimcilerin, hem de internet teknolojileri ilgilenen uzmanların iki alanı da birlikte ele alarak araştırmalar yapmaları gerekmektedir. Mevcut araştırmada, bu noktadan yola çıkarak internet kullanımının Türkçeye etkileri araştırılmıştır. Ayrıca internet ortamında Türkçe kullanımının, standart yazı dili olan İstanbul Türkçesinin ses, kelime, cümle ve imlâ özelliklerini nasıl etkilediği belirlenmeye çalışılmıştır.

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden araştırmanın doğasına uygun olan ‘*durum çalışması (case study) deseni*’ kullanılmıştır. Durum çalışması, güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi içinde çalışan ve durumları çok yönlü, sistemli ve derinlemesine inceleyen görgül bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005:277; Patton, 1990:384; Cohen ve Manion, 1997:106). Durum çalışması, durumun sınırlanması, araştırma olgusunun belirlenmesi, veri setinin araştırılması, bulguların oluşturulması, yorumların yapılması ve sonuçların yazılması aşamalarını içerir (Denzin ve Lincoln, 1996:103; Bassegy, 1999:66). Araştırmada durum çalışması desenlerinden “*iç içe geçmiş tek durum deseni*” kullanılmıştır. Bu desende, tek bir durum içinde birden fazla alt birime yönelme esastır (Yıldırım ve Şimşek, 2005:291). Çalışmada “internet ortamında dilin kullanılması” durumu, MSN ve forum kayıtları alt birimlerine ulaşılarak incelenmiştir.

Durum çalışmalarının yapı geçerliği, toplanan verilere ilişkin bir kanıt zincirinin kurulmasıyla sağlanır; iç geçerliği, sonuçların açık seçik ortaya konması, çıkarımlarla ilgili kanıtların diğer kişilerin ulaşacağı bir biçimde sunulmasıyla oluşur; dış geçerlik, elde edilen sonuçlara dayalı olarak bir kuram veya kavramsal model önerilmesiyle elde edilir; güvenilirlik ise araştırmada izlenen süreçlerin açık bir biçimde sunulmasıyla elde edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005:288). Araştırmamızda internet ortamlarında dilin

kullanımıyla ilgili elde edilen verilerden alıntılar yapılarak kanıtlar sunulmuş ve bu yolla geçerliği sağlanmıştır; güvenilirlik ise araştırmamızda takip edilen aşamaların ayrıntılı bir biçimde açıklanmasıyla elde edilmiştir.

Durum çalışmalarında kullanılan veri toplama tekniklerinden biri dokümanlardır (Robson, 2001:159). Araştırmamızda kullanılan MSN ve forum kayıtları, doküman niteliği taşımaktadır. *Doküman incelemesi*, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Araştırma problemi hakkında geniş bir zaman dilimine dayalı analizi olanaklı kılması, çeşitli yazılı materyallere ulaşma yoluyla geniş bir örneklem oluşturulması, verilerin araştırmacı tarafından değil de birey tarafından özgün bir biçimde kaydedilmesi bakımından üstündür (Yıldırım ve Şimşek, 2005:187-190). Diğer yandan materyalin hazır olması, veri toplama sürecini, araştırmacının öznelliğinden kurtarır (Mayring, 2000:36-37).

Evren ve Örneklem

Araştırmada kullanılan MSN kayıtlarının evreninin İstanbul ili Pendik ilçesinde bulunan çeşitli internet kafeler; forum sitelerinin evrenini ise internet ortamı oluşturmaktadır. Araştırmada olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden “*aşırı veya aykırı durum örnekleme tekniği*” (Yıldırım ve Şimşek, 2005:108) kullanılmıştır. Bu teknik derin bir incelemeye tabi tutulabilecek sınırlı sayıda ancak aynı ölçüde bilgi bakımından zengin durumların çalışılmasını öngörür. Aşırı veya aykırı durumlar, normal durumlara göre daha zengin veri ortaya koyabilir ve araştırma problemini derinlemesine çok boyutlu bir biçimde anlamamıza yardımcı olabilir. Araştırmamızda MSN ve forum sitelerinden veriler elde edilirken dil kullanım yanlışlıklarının yoğun bir biçimde görüldüğü örnekler seçilmiştir.

İşlem

Araştırmada, internet verilerinin değerlendirilmesinde şu aşamalar izlenmiştir (Forster, 1995'ten akt; Yıldırım ve Şimşek, 2005:193-201; Silverman, 2005:89): Birinci aşamada ne tür dokümanlara ihtiyaç duyulduğu belirlenmiş, ikinci aşamada dokümanlar internet ortamındaki MSN kayıtları ve forum sitelerinden elde edilmiştir. Üçüncü aşamada, MSN ve forum kayıtları belirli bir sisteme göre ve birbirleriyle karşılaştırılarak çözümlenmiştir. Dördüncü aşamada ise dokümanlar kapsamlı içerik analizine tabi tutulmuş, araştırmacılar alandaki kuramlardan yola çıkarak oluşturdukları veya kendilerinin geliştirdikleri kategorileri kullanarak içerik analizi gerçekleştirmiştir.

İnternet kayıtlarının değerlendirilmesinde *içerik analizi* uygulanmıştır. Dokümanların içeriğinin anlaşılması ve metinlerdeki kelimelerin ve cümlelerin niteliğinin belirlenmesi amacıyla içerik analizi uygulanır. Çözümleyici bu yaklaşım, verilerden kategorilerin üretilmesine olanak tanır (May, 1996:145). İçerik analizi, toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temanın saptanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005:227). Araştırmada içerik analizi türlerinden '*kategorisel analiz*' kullanılmıştır. Kategorisel analiz, genel olarak belirli bir mesajın önce birimlere bölünmesi ve ardından bu birimlerin önceden saptanmış ölçütlere göre kategoriler hâlinde gruplandırılmasıdır (Tavşancıl ve Aslan, 2001:90). Kategori oluşturma, özel verilerden hareketle genel bir sonuç oluşturma aşamasıdır (Ely, Anzul, Friedman, Garner ve Steinmetz, 1998:145). Kategorisel analizde önce veriler kodlanmıştır. Bu kodlama, daha önceden belirlenmiş kavramların yanı sıra verilerin kodlanması esnasında ortaya çıkan kavramlara göre yapılmıştır. Kodlar, soruların benzer cevaplarını tanımlayan ve verileri düzenleyip çözümlenmeye yardım eden sembollerdir (Robson, 2001:252). Ardından kodları genel düzeyde açıklayan kategoriler (temalar) belirlenmiş ve bulgular yorumlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005:228-239). Kodların oluşturulmasında Ergin (1995) ve Deny (2004)'in dil kategorileri sınıflandırması esas alınmıştır.

Bulgular

Bu bölümde forum ve MSN kayıtlarından elde edilen bulgular 'ses özellikleri', kelime', 'söz dizimi' ve 'imlâ' olmak üzere dört ana düzlemde ele alınmıştır. Bulguların sunumunda yer alan (F), örneklerin forum kayıtlarından alındığını; (M) ise örneklerin MSN kayıtlarından alındığını ifade etmektedir. Bunun dışında köşeli parantez [] içindeki ifade, kelimenin standart yazı dilindeki biçimini göstermektedir.

1. Ses Özellikleriyle İlgili Yanlış Kullanımlar

1.1. İngilizce'de Kullanılmayan Türkçe Karakterli Harflerin Yerine İngilizce Karşılıklarının Kullanılması (ş>s; ü>u; ç>c; ğ>g)

'aldığım' (F); 'söle [şöyle]'(M); 'tostcusun' (F); 'askımda [aşkımda]' (F); 'acsın [açsın]' (M); 'aşağıya' (M); 'çalışmak' (M); 'gorusuruz' (M)

1.2. İngilizce'de Kullanılmayan Türkçe Karakterli Harflerin Yerine Onların İngilizce Yazımındaki Harflerin Kullanılması (ş>sh; ç>ch)

‘eleshtirmee [eleştirmeye]’ (F); ‘chanta [çanta]’ (M)

1.3. Türkçe Harfin Okunuşuna Benzeyen İngilizce Harflerin Kullanılması: ‘V’ Yerine ‘W’nin Kullanımı; K Yerine Q Kullanımı

‘Qimse [kimse]’ (F); ‘wala [vallahi]’ (F); ‘we [ve]’ (F); ‘wardı’ (M); ‘war [var]’ (M); ‘eywallah’ (M); ‘yaaw...’ (F); ‘boşwer’ (M)

1.4. Kelime Sonlarındaki Akıcı Ünsüzlerin Kullanılmaması

‘bi de’ (F); ‘bişi [bir şey]’ (M)

2. Kelimelerle İlgili Yanlış Kullanımlar

2.1. Kelimelerin Ses Yapısıyla İlgili Yanlış Kullanımlar

2.1.1. Kelimelerdeki Ünlü Harflerin Yazılmaması

‘tmm [tamam]’ (M); ‘mrhb [merhaba]’ (F); ‘nbr cnm.’ (M); ‘snn ’ (F); ‘fln [falan]’ (F); ‘snn’ (F); ‘bnm’ (F); ‘zmn’ (F); ‘smd [şimdi]’ (F); ‘gb [gibi]’ (F); ‘bnce [bence]’ (F); ‘kadnn [kadının]’ (F); ‘yoktr [yoktur]’ (F); ‘tartşmk [tartışmak]’ (F); ‘yazsnlr [yazsınlar]’ (F); ‘kdr [kadar]’ (F); ‘msj [mesaj]’ (M); ‘drs [ders]’ (M); ‘hyr [hayır]’ (M); ‘snr grşrz [sonra görüşürüz]’ (M)

2.1.2. Kelimelerdeki Ünsüz Harflerin Yazılmaması

‘ii [iyi]’ (M); ‘böle’ (F); ‘yazıorum die [yazıyorum diye]’ (F); ‘diosam [diyorsam]’ (F); ‘bişey’ (F); ‘etmior [etmiyor]’ (F); ‘dio [diyor]’ (F); ‘özlüorm’ (F); ‘bilemiorum’ (F); ‘olum [oğlum]’ (M); ‘öle [öyle]’ (M); ‘hatılamak [hatırlamak]’ (M)

2.1.3. Kelimelerin Bünyesindeki Harflerin Yazımındaki Değişiklikler

‘yüsünden [yüzünden]’ (F); ‘sisde [sizde]’ (F); ‘tikat [dikkat]’ (F); ‘etin [edin]’ (F); ‘yüsden [yüzden]’ (M); ‘monitoru [monitörü]’ (F); ‘bis [biz]’ (F); ‘güsel [güzel]’ (F); ‘efet [evet]’ (M)

2.2. Türkçede Kullanımı Yaygınlaşmamış İngilizce Kelimelerin Kullanılması

‘Qimse çocuğun üzerine gitmesin agresif press-over olayı olmasın su enterasan topicte.’ (F); ‘bekle wc gıdıp geliom’ (M); ‘artık deli oluom ok.’ (M); ‘cnm okyy.’ (M); ‘oqe [okey]’ (M); ‘Aynı partlar elimde yoktur.’ (F); ‘Oyunun silinmesi halinde sıfırdan upload yapılır.’ (F); ‘Sen d sürekli pc başındasın.’ (M); ‘bekleyin pls.’ (M); ‘yes’ (M); ‘no’ (M); ‘bye, by’ (M); ‘ya yardım plss’ (F); ‘... tamam diyorum sistem restart ediyoy.’ (F); ‘biostan yanlışlıkla default ayarları load ettim.’ (F)

2.3. Eklerin Yapısıyla İlgili Yanlış Kullanımlar

2.3.1. Kip Eklerinin Yanlış Yazımı

‘dinlices [dinleyeceğiz]’ (F); ‘bakem [bakayım]’ (M); ‘yapıon’ (M); ‘bakıodu [bakıyordu]’ (M); ‘çekicem’ (M); ‘sölermişin’ (M); ‘sıkılıo’ (M); ‘takılcaak’ (M); ‘soruosun’ (M); ‘dınlemıo [dinlemiyor]’ (M); ‘oluom [oluyorum]’ (M)

2.3.2. Birleşik Yazılması Gereken Eklerin Kelime Kökünden Ayrı Yazılması

‘neden dır anlamadım’ (F); ‘tahmin lerinizi bekliyorum ben...’ (F); ‘evet onlarla çok tan helal leştım inş’ (M)

3. Cümlelerle İlgili Yanlış Kullanımlar

3.1. Günlük Konuşma Diline Ait Unsurların Kullanılması

‘ii be ne olsun işte.’ (M); ‘güsel olur walla yaa’ (F); ‘ne diyon yaw.’ (M); ‘eee hayat nasıl gidio cnm’ (M); ‘ii be kanka senden nbr’ (M); ‘senden bişi isticem taa’ (M); ‘himm değilse tekrar bakmak lazım a.’ (M); ‘yuvarlanıoz denir yaa.’ (M); ‘lan olum senin için yokmu’ (M); ‘nbr lan’ (M); ‘ne oldu loo’ (M)

3.2. Vurguyu Belirtmek Üzere Belirli Harflerin Tekrarlanarak Yazılması

‘Hayırrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrr.’ (M); ‘engelliceeeeeeeeeemmmmmmm’ (M); ‘hımmmmmmmmmmmmmmmmmmmmmm’ (M); ‘hiiiişşşşşşşşşşşş’ (M); ‘Çüşşşş’ (M); ‘heeeeeeeeeeyyyyyyyyyy’ (M); ‘aaaaaa ne tesadüf’ (M); ‘neeeeeee’ (M); ‘olmuyo yawwwwww’ (M)

4. İmlâ Özellikleriyle İlgili Yanlış Kullanımlar

4.1. Kelimelerin Yazımında Büyük ve Küçük Harflerin Bir Arada Kullanımı

‘BuGrAcIM’ (F); ‘Elbette Her yapılan Program Bir Parcada olsa ise yariyordur.’ (F); ‘valla sagolBEN KAÇIOM.’ (M); ‘... oyuncuların ardı arkaSI KESİLMİYOR zonguldak spor...’ (F); ‘ben meHmeT’ (M)

4.2. Kelimelerin Yazımında Çift Ünsüz Kullanımı

‘benn’ (F); ‘ışallahh’ (F); ‘cıkıccass [çıkacağız]’ (F); ‘yapıyoruss’ (F); ‘dermişimm’ (F); ‘sevmiss’ (F)

4.3. Kelimelerin Yazımında Çift Ünlü Kullanımı

‘ıştee’ (F); ‘konustuumusuu [konuştuğumuzu]’ (F); ‘onaa’ (F); ‘diyoooo’ (M); ‘soole’ (M); ‘napıoon’ (M)

4.4. Birleşik ve Ayrı Yazılan Kelimelerin Yanlış Kullanımı

‘bikere’ (M); ‘bişi [bir şey]’ (M)

4.5. Kelimeleri Ayrı Yazmama

‘Kız nededi,’ (M)

4.6. Özel İsimlerin Büyük Harfle Yazılmaması

‘öle dio cansu’ (M); ‘sana 2 saattir yunusdan bahsediyorum’ (M); ‘alman la’ (M); ‘nbr damla nasılsın’ (M); ‘kızn bryle yazıyom inglz’ (M); ‘kezman la gecınıoz’ (M); ‘ama allah askına’ (M); ‘..milli takımımız zorlu yunanistan ve Norveç maçlarından kaçpuan çıkarır..’ (F)

4.7. –mi Soru Ekinin Ayrı Yazılmaması

‘dimi [değil mi?]’ (M); ‘yokmu’ (F); ‘msn adresinimi eklicez o çıkan kutucuğa.’ (F); ‘sordumu’ (M); ‘dogrumu’ (M)

4.8. Bağlaçların Yanlış Yazımı

‘Her ne kadar dinleyemesekte ama dinlices.’ (F); ‘bisde bi tanışalım’ (F); ‘sisde gelin’(F); ‘Ama bak sende yapmışsın bunu demek.’ (F); ‘öyle güsel anılarımız olduki snnle’ (F); ‘Camı aşağıya tutta suratını görelim.’ (M); ‘yapamadımda’ (M); ‘yazıki [yazık ki]’ (M); ‘Aradan bir gün geçiyor yada aynı gün bir bakıyorum...’ (F); ‘Bizdede 2 bilgisayar var ve ben her ikisinede Windows xp kurdum.’ (F)

Sonuç ve Tartışma

Dil, belli kurallardan, düzenlerden ortaya çıkan bir sistem; her kelimenin anlamlı işaretler kurduğu değerler sistemidir. Dil, önceden hazırlanmış ve o dili konuşanların bildikleri ve kurallarına boyun eğdikleri bir *şifre sistemi* gibidir (Bayrav, 1998:43). İleticiyle yapılan bilgi gönderme işlemi, bazen alıcıyla adına ‘şifre’ denilen özel bir çözümleme ve göstergeler düzeniyle gerçekleştirilir (Başkan, 2003:47). İnternet ortamında da kısaltmalar kullanılarak yeni bir dil oluşturulması, kendine has jargonlar kullanmaya başlanması internet dilinin iletişim alanında açtığı yepyeni boyutlara örnek teşkil etmektedir. Bu kullanılan dil, teknik özellikler taşımakla birlikte chat programlarında yaygın olarak kullanılmaktadır (Çakır ve Topçu, 2005:95). Nitekim araştırmamızın bulgularında da incelenen MSN ve forum kayıtlarında kelimelerin yazımıyla ilgili olarak kısaltmaların yoğun bir biçimde kullanıldığı görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında kelimelerin yazımında kullanılan kısaltmalar, bir nevî şifre görünümünü sergilemektedir (ii [iyi], tmm [tamam] gibi). Ancak kelimelerin kısaltma biçimindeki yazımlarında da bir birlik söz konusu değildir. (Örneğin oky, okyy, oqe [okey]). Bu bağlamda internet ortamındaki yazışmalarda kullanmak üzere kelimeleri kısaltarak şifre biçiminde gösteren bir sözlüğün oluşturulması gerektiği düşünülmektedir.

Konuşma dilinde ‘az çaba kuralı’ olarak bilinen ve kelimelerin söylenmesinde zamanı azaltmak ve telaffuz kolaylığı sağlamak üzere kelimelerdeki bazı seslerin söylenmemesi ya da değiştirilmesine dayanan uygulamalar, internet ortamında yazılı dil kullanımında kendini göstermektedir. Diğer taraftan internet ortamında günlük konuşma diline ait birtakım özelliklerin yazılı anlatımda kullanıldığı görülmektedir. Konuşma eylemi teknolojinin imkânlarıyla yazılı olarak yapıldığından incelenen MSN ve forum kayıtlarında konuşma dili unsurları oldukça fazladır ve yazılı anlatıma ait kurallar önemsenmemektedir. Araştırmamızın bulgularında yer alan seslenme ünlemlerinin yazıya geçirilmesi (be, yaa, lan...); vurguyu belirtmek üzere belli harflerin tekrarlanması (neeeeeee); kelime sonlarında akıcı ünsüzlerin kullanılmaması (bide [bir de], bişi [bir şey]); kelimelerdeki akıcı ünsüzlerin yazılmaması (dio, etmior) ve kelimelerin bünyesindeki harflerin yazımında değişiklikler yapılması (sisde, yüsden), konuşma dilinin yazı dilinde olan en belirgin yansımaları arasındadır.

Diğer taraftan araştırmamızın Türkçe kelimelerin yazımında İngilizce karakterlerin kullanılmasıyla ilgili bulgusu (gorusuruz war...), yine İngilizce kelimelerin yoğun olarak kullanımıyla (upload, restart) ilgili bulgu, internet ortamında İngilizce’nin hakimiyetini göstermektedir. Çakır ve Topçu’nun (2005) internet dili kullanıcılarının profilini çıkarmaya yönelik araştırmasında, katılımcıların % 40’ı internette kullanılan dilin İngilizce olmasına karşı çıkmakta, dilimizin korunması gerektiğine, milli hassasiyetlerin önemli olduğuna ve İngilizce’nin kültürel emperyalizmin bir parçası olduğuna inanmaktadır. Bu noktada yazılı ve görsel medyada Türkçenin korunmasına ve milli bir bilinç oluşturmaya yönelik bilgilendirici programların yapılmasının ayrıca Türkçenin köklü bir dil olduğunun vurgulanmasının gerektiği düşünülmektedir.

Nitekim Ergin’e (1995:11) göre insanın kendi dili, onun dünyada sahip olduğu en mukaddes varlığıdır. Bu sebeple insanın kendi dilini sevmesi, ona şuurlu bir saygı duyması, milli bir borçtur. Dili sevmek, dile saygı duymak onun kanunlarına hürmet etmek, onun yapısına aykırı kullanışlara kapılmamak, onu içten ve dıştan gelecek yabancı tesirlerden ve zorlamalardan korumaktır.

Konuşma dili, yüz yüze, fazla özenilmeden ve düşünülmeden konuşulan gelişigüzel bir dildir. Konuşma dili, bölge dili olması ve günlük, pratik dil olması bakımından yazı dilinden ayrılır (Ergin, 1995:55). Yazı dili ise konuşma dilinin bir imgesi, seslerin grafilelerle belirtilmesidir. Yüz ifadesi, ahenk ve vurgu konuşmada büyük rol oynar. Onların görevini yazı dilinde belli deyimler ve cümle yapıları üstlenir

(Bayrav, 1998:14). Yazı diliyle konuşma dilini birleştirmek her ulusun ülküsüdür. Hiçbir ulus bu iki dil arasındaki ayrılığı büsbütün silememiştir. Konuşmada, gelişigüzele kendini kaptıran kişi, yazıda kurallara bağlanma gereği duyar (Gencan, 1971:19).

Araştırmamızın bulgularında yer alan kelimelerin yazımında büyük ve küçük harflerin bir arada kullanımı; kelimelerin yazımında çift ünlü/ünsüz kullanımı; birleşik yazılan eklerin ayrı yazılması; kelimelerin birleşik yazılması; birleşik yazılması gereken eklerin kelime kökünden ayrı yazılması ve imlâ kurallarına uyulmamasına ilişkin sonuçlar, internet ortamında yazı dilinin rast gele ve özensiz kullanıldığını göstermektedir. Bu bağlamda yapılması gerekenin; ilköğretim seviyesinden itibaren Türkçe öğretiminin yeniden gözden geçirilmesi, dilin kurallarının iletişimdeki önemini ön plâna çıkararak eğitim programları düzenlenmesi olduğu düşünülmektedir.

Diğer taraftan internet ortamında MSN ve forum kullanıcılarıyla nitel desenli ve görüşme tekniğine dayalı bir çalışma yapılarak problemin derinlemesine incelenmesi, bundan sonraki araştırmacılara önerilebilir.

Kaynakça

- Acun, R. (2000). İnternet ve telif hakları. *Bilgi Dünyası*, 1 (1), 5-26.
- Akalın, Ş.H. (3 Eylül 2003). *Türkçe'nin teknik terim zenginliği*. Teknik Bir Dil Olarak Türkçe Çalışma Grubu Toplantısında sunulmuş bildiri, Harbiye Kültür Sitesi, İstanbul.
- Akalın, Ş.H. (30 Mart 2000). Bilişim Çağı ve Türkçenin Sorunları. 2000 Yılında Türk Dilinin Sorunları Toplantısında sunulmuş bildiri, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Aksüt, Batur ve Avşar (9-11 Şubat 2006). Sanalca, Sanal Odalarda (İnternet) İletişim ve Türkçe. Akademik Bilişim Konferansında sunulmuş bildiri, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Bassef, M. (1999). *Case study research in educational settings*. USA: Open University.
- Başkan, Ö. (2003). *Bildirişim –insan dili ve ötesi-*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Bayrav. S. (1998). *Yapısal dil bilimi*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Cohen, L. ve Manion, L. (1997). *Research methods in education*. London: Routledge.
- Çakır, H. ve Topçu, H. (2005). Bir iletişim dili olarak İnternet. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (2), 71-96.
- Deny, J. (2004). *Türk dili gramerinin temel kuralları (Türkiye Türkçesi)*. (Çev: O. Şahin). Ankara: TDK Yayınları.

- Denzin, N. K. ve Lincoln, Y. S. (1996). *Strategies of qualitative inquiry*. London: Sage Publications.
- Ely, M.; Anzul, M.; Friedman, T.; Garner, D. ve Steinmetz, A. (1998). *Doing qualitative research: circles within circles*. London: The Falmer.
- Ergin, A. (2005). *Öğretim Teknolojisi İletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ergin, M. (1995). *Türk dili*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Gencan, T. N. (1971). *Dil bilgisi*. İstanbul: TDK Yayınları.
- Güvenç, B. (1999). *İnsan ve kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kennedy, A.J. (2000). *The Internet, the rough guide*. (Çev: Ş. Demir). Ankara: Dost Kitabevi.
- May, T. (1996). *Social research –issues, methods and process-*. Buckingham: Open University.
- Mayring, P. (2000). *Nitel sosyal araştırmaya giriş*. (Çev. A. Gümüş ve M. S. Durgun). Adana: Baki Kitabevi.
- Merchant, G. (2001). Teenagers in cyberspace: an investigation of language use and language change in internet chatrooms. *Journal of Research in Reading*, 24 (3), 293-306.
- Obrien, D. G., Moje, E. B. and Stewart, R. A. (2001). *Constructions of Literacy*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Öner, T. (2006). Bilişimde Özenli Türkçenin Önemi. *Bilişim ve Bilgisayar Mühendisliği Dergisi*, 1 (1), İstanbul.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. USA: Sage.
- Robson, Colin (2001). *Real world research*. Oxford: Blackwell.
- Sayılı, A. (1994). *Bilim, Kültür ve Öğretim Dili Olarak Türkçe*, Sayı:1-2, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, XXIII Dizisi.
- Silverman, David (2000). *Doing qualitative research*. London: Sage.
- Tanılır, M.N. (2003). İnternet Çağı: Yeni Bir Medeniyete-Siberia'ya Doğru mu? *Bilişim Dergisi*, Sayı:93, İstanbul.
- Tarcan, A. (2006). Sanal Dünyada Dil Savaşları. *Üniversite ve Toplum Dergisi*, 6 (1), 1-9.
- Taşkın, G. ve Üsküplü, S. (11-13 Şubat 2004). Bilişim Türkçesi. Akademik Bilişim Konferansında sunulmuş bildiri, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Tattersal, A. (2003). *The Internet and French Language*. Center for Language in Education Occasional Papers, University of Southampton, ED:477228.

- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Tosun, C. (2005). Dil Zenginliği, Yozlaşma ve Türkçe. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 1 (2), 136-153.
- Ünalın, Ş. (2006). *Dil Fukaralığı: Söz Varlığından Söz Darlığına*. Ankara, 47 (8), Ankara: Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü Yayınları
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Havva YAMAN is a graduate of Gazi University Faculty of Letters Turkish Language Department where she also received her MA degree. She received her Phd degree from Turkish Language Teaching Department. She is currently working at Sakarya University Faculty of Education. Her academic interests are Turkish education and grammar teaching.

Yavuz ERDOĞAN is graduated from Atatürk Education Faculty at Marmara University in 1998. He received M.A. degree on Mathematics Education in 2000 from Marmara University and received Ph.D. on Education Management and Planning in 2005 from Marmara University. He is currently a lecturer in the Department of Computer and Instructional Technologies at Marmara University in Turkey.